

Türkiye Eğitim Dergisi

(2025) Cilt 10, Sayı 1, s. 136-150

Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Masal ve Destanlarımız Dersine İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma¹

Nursena POLAT²

Talat AYTAN³

Özet

Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı müfredatına 2023 yılında eklenen seçmeli Masal ve Destanlarımız dersinin içeriğine ilişkin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin alınmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 10 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların yaş aralığı 12-13'tür. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Çalışmanın uygulama süreci 10 haftayı kapsayacak şekilde yapılandırılmış, öğrenciler araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklere katılmışlardır. Uygulama sürecinin ardından katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla sürece ilişkin görüşleri alınmıştır. Görüşmeden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonuçları, katılımcı öğrencilerin seçmeli Masal ve Destanlarımız dersine ilişkin olumlu görüşlere sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Masal
Destan
Millî kültür

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 15. 05. 2025

Kabul Tarihi: XX.XX.2025

Elektronik Yayın Tarihi: XX.XX.2025

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1700225

¹ Bu makale Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı'nda hazırlanmış aynı isimli tezden üretilmiştir.

² Türkçe Öğretmeni, Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, senapolat3444@gmail.com, ORCID ID: 0009-0009-7550-379X

³ Doç. Dr.; Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, talataytan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9778-8970

A Study on the Views of Eighth Grade Students on the Elective Tales and Epics Course

Abstract

The purpose of this research is to obtain the opinions of 8th grade middle school students regarding the content of the elective Tales and Epics course added to the curriculum of the Ministry of National Education in 2023. The study group consisted of 10 students studying at a middle school affiliated with the Ministry of National Education in Istanbul. The age range of the participants was 12-13. The study group was selected using criterion sampling, one of the purposive sampling methods. The implementation process of the study was structured to cover 10 weeks, and the students participated in the activities prepared by the researcher. After the implementation process, the participants' opinions about the process were obtained through a semi-structured interview form. The data obtained from the interview were subjected to content analysis. The research results show that the participating students have positive opinions about the elective Tales and Epics course.

Keywords

Fairytales
Epic
National culture

About Article

Sending Date: XX.XX.2025
Acceptance Date: XX.XX.2025
Electronic Issue Date: XX.XX.2025

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1700225

GİRİŞ

Toplumlar geleceklerini geçmişte yaşadıkları olayların izleri üzerine inşa etmektedir. Her millet kültürel mirasını oluşturan tarihsel yaşantısına önem vermektedir. Bu bağlamda milletlerin tarihinin anlaşılmasında sözlü ve yazılı kaynaklar önemli bir role sahiptir. Yazılı kaynaklardan önce var olan ve toplumların tarihsel gerçekliğini gözler önüne seren sözlü kaynaklar, milletlerin yaşayışı, kültürü ve inançlarının anlaşılmasında önemli yere sahiptir. Sözlü kaynaklar arasında dikkat çeken bazı metin türleri vardır. Toplumların geçmişi ve hayat tarzlarının tam olarak anlaşılabilmesinde metin türleri içerisinde yer alan masal ve destan türleri dikkat çekmektedir. İnsanın gerçekle gerçeküstünü harmanlayıp olmasını hayal ettiği dünyada, geçmişte belirsiz bir zamanda, sıradan insanların çoğu kez gerçeküstü güçlerle donanıplı olağan veya olağanüstü varlık ve olaylarla mücadelesinin anlatıldığı hikâyelere masal adı verilir (Dilek, 2007, s. 17). Masallar, çocuğun hayal âlemini besleyen, ona yeni ufuklar açan büyülü bir dünyadır. Onlara öğütler vererek doğruya yönlendirir. (Işık ve Karakuş, 2016, s. 120). Çocuk; doğa sevgisini, hayvanlarla kurulacak sıcak ilişkiyi, dayanışmayı, merhameti masallardan öğrenir (Bingöl, 2022). Tüm'e (2010) göre özellikle deyim ve atasözlerinin kullanıldığı masallar kültürel aktarım açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan masallar, önemli metin türleri arasında yer almaktadır. Masallar, milletlerin dünyaya bakış açısının anlaşılmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bu açıdan her milletin masal türündeki eserlerinde kendine has yapısal özellikleri vardır. Masalın yapısal özelliklerinden biri olan motif kavramı toplumların geçmişi hakkında bilgi vermektedir. Motif, geleneksel değerleri içerisinde barındırıp ve korumakla birlikte masalın en küçük yapı taşıdır (Sakaoğlu, 1980). Bir

başka deyişle, “hikâye etmenin en küçük unsuru” (Artun 2006, s. 138) motiftir. Günay’a (2011) göre masallarda en az bir motif vardır. Bu bağlamda masallarda sıklıkla yer alan motifler masalın ait olduğu toplum hakkında bilgi vermektedir.

Önemli diğer bir metin türü olan destan Sepetçioğlu’na (1990) göre “bir ulusun tüm varlığını; dertlerini, kederlerini, sevinç ve heyecanlarını coşturan, duygu ve düşünce örüntüsünü oluşturan varlık nedenleridir.” Türk destanlarında iyilik, yardımseverlik, kahramanlık, vatan sevgisi, cesaret, fedakârlık ve bayrak sevgisi gibi değerler, destanların ana unsurları arasında yer alır (Yıldız ve Bilişli, 2021). Vural (2019) ve Karakaş’ın (2023) çalışmalarında destanların Anadolu’daki zengin sözlü geleneği ifade ettiğinden, Anadolu’daki değerleri ve inançları yansıtan kültürel miras olduğundan söz edilmektedir. Masal türünde olduğu gibi destan türünde de yer alan motifler sayesinde değer ve inanç sistemleri ortaya çıkmakta ve toplumların kültürel değerlerinin anlaşılması sağlanmaktadır.

Destanların fonksiyonları açısından kamuoyu oluşturma, reklamcılık, eğitim, habercilik, eğlendirme (Çobanoğlu 2000, s. 112-122) amaçlı kullanımları vardır. Bu işlevler arasında okullarda öğrencilerin eğitime ve halkın yaygın eğitime yönelik kullanımları en önemli işlevleri arasında yer alır (Cerrahoğlu 2013, s. 638). Bu durum eğitim öğretim ile mümkün olmaktadır. Aile, arkadaşlar gibi yakın çevrede başlayan eğitim süreci, öğretim kavramı ile birleştirilerek okullarda sistem ve plan dâhilinde uygulanmaktadır.

Eğitim süreci içinde yer alan masallar kişinin hayal dünyasının zenginleştirilmesinde ve düşünme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Masal gibi önemli olan bir diğer tür olan destanlarda yer alan millî motifler toplumun hafızasında iz bırakan olayların (savaş, göç, doğal afet, kıtlık, kuraklık vb.) anlaşılmasını sağlamaktadır. Her iki türde de benzer olan; insanın hayal dünyasını zenginleştirilmesi, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmasını sağlaması (altı şapkalı düşünme tekniği) ve benzer motifler ile (kırklar motifi, rüya motifi vb. gibi) olayların anlamını kavramasını sağlamaktır. Masal ve destanların eğitim öğretim sürecinde yer alarak toplumlar hakkında bilgi vermesi müfredata eklenecek yeni derslerin olabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda müfredata 2023 yılında eklenen seçmeli Masal ve Destanlarımız dersi ile öğrencilerin kültürel değerlerini ve tarihsel yaşantılarını anlayabilmeleri amaçlanmıştır. Seçmeli ders olarak yer alan Masal ve Destanlarımız dersi için belirlenen amaçlara bakıldığında, öğrencilerin masal ve destanları tanımaları, kültürel önemini fark etmeleri, toplumun tarihsel yaşantısını anlamaları gibi amaçların yer aldığı görülmektedir. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023). Bu bağlamda ders, öğrencilerin masal ve destan türlerini tanımaları açısından oldukça önemli görülmektedir.

Dijitalleşen dünya ile birlikte öğrencilerin farklı kültürlerden beslenmesini sağlamak amacıyla masal ve destanlara dayanan birçok içerik sunulmaktadır. Bu anlamda öğrencilerin gerek geleneksel kültür ile gerekse dijital kültür ile buluşması, karşılaştıkları metinler ile ilişkili alt yapıyı sağlamaya yönelik bilgileri kazanmaları ve metne daha bilinçli şekilde yaklaşmaları noktasında bu dersin önemli olduğu görülmektedir. Yapılan alan yazın taramasında seçmeli Masal ve Destanlarımız dersiyle ilgili sadece bir çalışmaya rastlanmıştır. Kayman, Elkatmış ve Avcı (2024) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin ilgili derse yönelik görüşleri alınmıştır. Araştırmada dersin ortaokullarda okutulması hakkındaki düşünceler, derste karşılaşılan problemler, yapılan çalışmalar ve başvuru uygulamalar, ölçme ve değerlendirme süreçleri, metin seçimi süreci konuları üzerinde durulmuş ve ders verimliliği açısından öneriler belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunluğunun dersin okutulması gerektiğini düşündüğü, bununla birlikte derste kullanılacak

kitap ve materyal eksiklikleri olduğu, öğrencilerin derse ilgi duymadığı açığa çıkarılmıştır. Etkinlik olarak video izletme, yaratıcı yazma ve okuma etkinliklerini sıkça kullandıkları, ölçme ve değerlendirme aracı olarak en çok açık uçlu soruların kullanıldığı tespit edilmiştir. Metin seçiminde internetten elde edilen destan metinlerini ve videoları, kaynak eserler ile masal ve destan kitaplarını kullandıkları görülmüştür. Kayman, Elkatmış ve Avcı (2024) tarafından yapılan araştırmada yer alan öğretmen görüşlerine göre öğretmenlerin yaşadığı sorunlardan biri olan öğrenci ilgisizliği, üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu durumun öğretmene sağlanacak materyal ile çeşitli öğretim yöntemleri ve araçlar ile öğrencilerin ilgisini çekecek hâle getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu açıdan seçmeli Masal ve Destanlarımız dersine ait öğrenci görüşlerini içeren bu çalışmada yer alan problem cümlesine bakıldığında öğrencilerin dersi ilk defa seçtikleri göz önüne alınarak derse ilişkin görüşlerinin alınması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “8. sınıf öğrencilerinin seçmeli Masal ve Destanlarımız dersine ilişkin görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel yöntemle desenlenmiş araştırmalarda incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur (Morgan, 1997). Araştırma, durum çalışmasıyla desenlenmiştir. Durum çalışması, tıpkı mimaride yapılan ayrıntılı bir planlama gibi, bilgi toplama, toplanan bilgileri organize etme, yorumlama ve araştırma bulgularına ulaşma gibi basamakları içeren sistematik desen türlerinden biridir (Merriam, 1988, akt. Vural ve Cenksever, 2005). Cohen ve diğerleri (2000) incelemelerinde durum çalışmalarından elde edilen verilerin çok güçlü olduğundan ve çalışma sonuçlarının sosyal gerçeklerin ayrıntılarıyla işlenerek özümsemesine olanak sağladığından bahsetmektedirler.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya toplam 10 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 12-13'tür. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi türlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılarak seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Form hazırlanırken üç alan uzmanından (Türkçe eğitimi) görüş alınmıştır. Form, öğrencilerin derse yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan 10 sorudan oluşmaktadır. Görüşmeler yapılırken veri kaybını önlemek için ses kaydı alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi yöntemi ile mevcut bilgiler saptanıp özetlenebilmekte, standart hâle getirilerek diğer verilerle karşılaştırılabilir imkânı sunabilmektedir. Büyüköztürk ve diğerlerinin (2023)

çalışmasına göre içerik analizi, sözcüklerin küçük kategorilere ayrılarak sistematik şekilde çıkarımların yapıldığı bir teknik olarak tanımlanmaktadır. Metinlerin ve kavramların varlığını belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Bir sınıfta geçen tartışmaların, işlenen derslerin, öğrenci ve öğretmen görüşmelerinin, sınıf dışı etkileşimin analiz edilmesi gerektiği bir durumda elde edilen ham verilerin kodlanıp yönetilebilir küçük parçalara bölünmesiyle içerik analizi gerçekleştirilebilir. İçerik analizi bireylerin, ekiplerin, kurumların ilgilerinin belirlenmesinde ve tanımlanmasında kullanışlı bir tekniktir. İçerik analizi ile insanların ya da grupların inançları, tutumları, değerleri ve düşünceleri ortaya çıkarılabilir (Stemler, 2001). Çalışmanın sıralanan örneklere benzer özellikler taşıması, veri çözümlemede içerik analizinin yapılmasının yolunu açmıştır.

Etik Kurul

Verilerin toplanması için Yıldız Teknik Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından, 05.01.2025 tarihli 2025.01 numaralı toplantı numaralı etik kurul kararı ile gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılara “bilgilendirilmiş gönüllü onam formu” imzalatılmıştır. Çalışma kaynaklarında herhangi bir etik ilkeye aykırı tutum sergilenmemiştir.

BULGULAR

Katılımcıların Seçmeli Masal ve Destanlarımız dersine ilişkin görüşlerini almak üzere “Dersin içeriğini beğendiniz mi? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların dersin içeriği hakkındaki görüşleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Dersin İçeriğine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
İçerik	Memnuniyet	Motivasyon sağlayıcı	4
		Merak artırıcı	2
		Konsantrasyon sağlayıcı	2
		Hayal gücü geliştirici	2
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, dersin içeriğine ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. İçerik teması altında “memnuniyet” alt temasına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “motivasyon sağlayıcı”, ikinci sırada eşit frekans değerine sahip “merak artırıcı”, “konsantrasyon sağlayıcı”, “hayal gücü geliştirici” kodları yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yer alan koda göre dersin en fazla motivasyon sağlayıcı bir etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. İkinci sırada yer alan kodlara göre dersin merak artırıcı, konsantrasyon sağlayıcı ve hayal gücü geliştirecek düzeyde bir içeriğe sahip olduğunu belirtmişlerdir. Edinilen bilgilerden hareketle tüm katılımcıların dersin içeriğini beğendiği söylenebilir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Evet çok beğendim çünkü birçok masal ve destan öğrendim ve ders hayal gücümü geliştirdi.”
(Katılımcı 3)

“Çok beğendim dersler çok akıcı ve güzel bir şekilde işlendi. Masal ve destanları okuyarak ve etkinliklerle daha iyi bir şekilde anlayabiliyorum ve motivasyonum arttı.” (Katılımcı 6)

“Beğendim çünkü öğretmen dersin içeriğinde yer alan metinleri anlatırken metnin içinde yer alıyormuş gibi davranıyordu ve böylece öğrencilerin aklında daha iyi kalıyordu bu da herkesin dersi sevmesine yardımcı oldu ve benim de dikkatimi derse vermemi sağladı.” (Katılımcı 7)

“Dersin içeriğini beğendim çünkü daha önce seçmediğim bir dersti ve önceden masal ve destanlarla ilgili fazla bilgi sahibi değildim ama bu dersti seçtikten sonra yeterince bilgi sahibi oldum. Ders bana pek çok şey kattı ve merakımı artırdı.” (Katılımcı 8)

Katılımcıların derslerin eğlenceli yönüne ilişkin görüşlerini almak üzere “Dersleri eğlenceli buldunuz mu? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların derslerin eğlenceli yönü ile ilgili görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Derslerin Eğlenceli Yönüne İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Eğlence	Etkinlik	Ders içi	6
	Öğretmen	İletişim gücü	3
	Öğrenci	Etkin katılım	1
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, dersin eğlenceli yönüne ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Eğlence teması altında “etkinlik”, “öğretmen” ve “öğrenci” alt temalarına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “ders içi”, ikinci sırada “iletişim gücü” ve üçüncü sırada “etkin katılım” kodları yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yer alan koda göre dersleri en fazla ders içi etkinlikler yoluyla eğlenceli bulduklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada öğretmenin iletişim gücünün dersleri eğlenceli kıldığını ifade etmişlerdir. Edinilen bilgilerden hareketle eğlenceyi ders içi etkinliklerle bağdaştırdıkları söylenebilir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Ben eğlenceli buldum çünkü derslerde birçok etkinlik yaptık.” (Katılımcı 2)

“Yani evet sınıf öğretmenimizle birlikte çok güzel etkinlikler yapıyorduk derslerimiz eğlenceli oluyordu.” (Katılımcı 4)

“Dersleri eğlenceli buldum çünkü öğretmenimizle şakaşma ya da gülmeler oluyordu. Metinler işlenirken öğretmen ve öğrenciler arasında güzel iletişim kuruluyordu.” (Katılımcı 7)

“Eğlenceli buldum açıkçası çünkü zaten derse katılımlar iyiydi o yüzden ders işlemek eğlenceli oluyordu.” (Katılımcı 8)

Katılımcıların ders içi etkinliklere yönelik görüşlerini almak üzere “Ders içi etkinlikleri (canlandırma, çember tekniği vb.) beğendiniz mi? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların derslerin eğlenceli yönüne ilişkin görüşleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Ders İçi Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Etkinlik	Ders İçi Etkinlikler	Canlandırma	6
		Münazara	2
		Akvaryum tekniği	1
		İstasyon tekniği	1

Toplam**10**

Katılımcıların tamamı, ders içi etkinliklere ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Etkinlik teması altında “ders içi etkinlikler” alt temasına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “canlandırma”, ikinci sırada “münazara” ve üçüncü sırada eşit frekans değerlerine sahip “akvaryum tekniği” ve “istasyon tekniği” kodları yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yer alan koda göre en fazla “canlandırma” yanıtını vermiştir. İkinci sırada ders içi etkinliklerden münazara etkinliğini beğendiklerini ifade etmişlerdir. Edinilen bilgilerden hareketle yoğun olarak ders içi etkinliklerden seçtikleri canlandırmayı beğendikleri söylenebilir.

Katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Evet başta canlandırmalar yer alıyor çünkü gerçekten de drama ve tiyatro gibi oyunları seven bir insanım. Canlandırma sayesinde arkadaşlarımla hem öznel yargılarını hem de nesnel yargılarını daha iyi anlamış oldum.” (Katılımcı 1)

“Arkadaşlarımızla birlikte akvaryum tekniğini uygulamıştık. Sosyalleşme ve arkadaşlarımızla kaynaşma açısından gayet güzel etkinlikler olduğunu düşünüyorum.” (Katılımcı 5)

“Evet, beğeniyorum. Münazaraya katılmıştım ve açıkçası keyif aldım. Bence bu tarz etkinliklere katılmak deneyimi arttırdığı için de bir güzel ve keyifli oluyor.” (Katılımcı 8)

“Genel olarak beğendim. İstasyon tekniğini sevdim.” (Katılımcı 10)

Katılımcılara masal türü hakkında edindiği bilgileri öğrenmek üzere “Masal türü hakkında ne tür bilgiler edindiniz? Örnekler vererek açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların masal türü hakkında edindiği bilgilere ilişkin görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Masal Türü Hakkında Edindiği Bilgilere İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Bilgi	Masal	Özellik	5
		Bölüm	3
	Masal Kahramanları	Sembolik Değerler	2
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, masal türü hakkında edindiği bilgilere ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Bilgi teması altında “masal” ve “masal kahramanları” alt temalarına yer verilmiştir. Yanıtlara göre “masal” alt temasının ön plana çıktığı görülmektedir. Yanıtlara göre birinci sırada “özellik” ikinci sırada “bölüm” ve üçüncü sırada “sembolik değerler” kodları yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yer alan koda göre en fazla masalın özelliklerinden bahsetmişlerdir. İkinci sırada yer alan kodun masalın bölümleri olduğu görülmektedir. Edinilen bilgilerden yoğun olarak masalın özelliklerini ifade ettikleri söylenebilir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Masal karakterlerinin bir anlam taşıdığını öğrendim. Örneğin, Keloğlan’ın akıllı olduğunu.” (Katılımcı 2)

“Olağanüstü olaylara yer verilmesi ve karakterlere olağanüstü özelliklerin verilmesi gibi birçok şey öğrendim.” (Katılımcı 4)

“Masallar tekerleme ile başlar ve tekerleme ile biter. Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini içeren beş başlıktan oluşur. Bunun gibi pek çok şey öğrendim.” (Katılımcı 8)

“Masalın özelliklerini öğrendim.” (Katılımcı 9)

Katılımcılara destan türü hakkında edindiği bilgileri öğrenmek üzere “Destan türü hakkında ne tür bilgiler edindiniz? Örnekler vererek açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların destan türü hakkında edindiği bilgilere ilişkin görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Destan Türüne İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Bilgi	Destan	Özellik	5
		Tür	3
		Millî motifler	1
	Destan Kahramanları	Özellik	1
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, destan türü hakkında edindiği bilgilere ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Bilgi teması altında “destan” ve “destan kahramanları” alt temalarına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “özellik” ikinci sırada “tür” üçüncü sırada eşit frekans değerine sahip “millî motifler” ve “özellik” kodları yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yer alan koda göre en fazla destanın özelliklerinden bahsetmişlerdir. İkinci sırada yer alan kodun “tür” olduğu görülmektedir. Katılımcılar bu noktada destan türlerinden bahsetmişlerdir. Edinilen bilgiler içinden yoğun olarak destanın özellikleri ifade edilmiştir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Destan türü özellikle eski çağlarda insanların, farklı milletlerin yaşamlarını anlatmakta ve masal gibi olağanüstü varlıkları içeren kişi kadrosuyla genellikle yiğitlik vb. gibi konu edinen bir türdür. (Katılımcı 1)

“Hayali karakterlerin olduğu ya da bazı kahramanların olağanüstü özelliklere sahip olduğunu öğrendim.” (Katılımcı 7)

“Destanlarda motifler var ve pek çok destan var. Örneğin, hâlâ devam eden bir manas destanı var. Destanlar sayesinde geçmişimizi öğreniyoruz ve bu şekilde geleceğe izler bırakmış oluyoruz.” (Katılımcı 8)

“Yapma ve doğal destanlar olarak iki tür olduğunu öğrendim.” (Katılımcı 10)

Katılımcılara dersin zorunlu olup olmamasına ilişkin görüşlerini almak üzere “Dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyor musunuz? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların dersin zorunluluğuna ilişkin görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Dersin Zorunluluğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Zorunlu Ders	Kültür	Kültürel değerler	3
	Sınav	Liseye geçiş sınavı	3
	Memnuniyet	Hayal gücü gelişimi	2
Toplam			8

Katılımcılardan ikisi, dersin zorunluluğuna ilişkin görüşlerini belirtirken dersin seçmeli olarak kalması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer katılımcılar dersin zorunlu olması gerektiğini ifade etmiştir. Zorunlu ders teması altında “kültür”, “sınav” ve “memnuniyet” alt temalarına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada eşit frekans değerine sahip “kültürel değerler” ve “Liseye Geçiş Sınavı” kodları yer almaktadır. İkinci sırada “hayal gücü gelişimi” kodu yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yoğun olarak dersin kültürel değerlere karşı farkındalık sağlaması ve LGS’de yer alan metin türleri başlığı altında yer almasından dolayı zorunlu olması gerektiğini ifade etmiştir. İkinci sırada yer alan koda göre hayal gücü gelişimine katkı sağladığı için zorunlu olması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Evet zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum çünkü herkes kültürünü tanımalı.” (Katılımcı 2)

“Ben dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum çünkü hayal gücümüzü daha çok geliştirebiliriz. Kendi kendimize hayaller kurabiliriz. Masal ve destan yazabiliriz ve bu sayede hayal gücümüz gelişmiş olur.” (Katılımcı 3)

“Bence ders zorunlu olmalı çünkü LGS sınavın katılacağımız için bu ders ekstra bizim için faydalı.” (Katılımcı 4)

“Bence zorunlu olması gerekiyor çünkü merak duygusu artıyor. İnsanın kitap okuma isteği artıyor bence çünkü önceden ben bu kadar fazla kitap okumazdım. Dersi seçtikten ve bilgi edindikten sonra bir şekilde istek artıyor ve sonuç olarak kitap okumak kişiye pek çok konuda katkı sağlıyor.” (Katılımcı 8)

Katılımcıların kendilerinden sonraki dönem eğitim alacak olan öğrencilere dersi tavsiye etmelerine yönelik görüşlerini almak üzere “Sizden sonraki dönem eğitim alacak olan 8. sınıf öğrencilerinin dersi seçmelerini öneriyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların ders seçimi önerilerine ilişkin görüşleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Ders Seçimi Önerilerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Öneri	Kültür	Kültürel değer	3
	Sınav	Liseye geçiş sınavı	3
	Kitap	Kitap okuma alışkanlığı	1
	Memnuniyet	Hayal gücü gelişimi	1
	Coşkunluk	Eğlence	1
Toplam			9

Katılımcılardan biri, ders seçimi için öneride bulunmayacağını ifade etmiştir. Diğer katılımcılar ders seçimi önerilerine ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Öneri teması altında “kültür”, “sınav”, “kitap”, “memnuniyet” ve “coşkunluk” alt temalarına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada eşit frekans değerine sahip “kültürel değer” ve “Liseye Geçiş Sınavı” kodları yer almaktadır. İkinci sırada eşit frekans değerine sahip “kitap okuma alışkanlığı”, hayal gücü gelişimi” ve “eğlence” kodları yer almaktadır. Yanıtlara göre birinci sırada yer alan kodlara göre katılımcıların dersi önermelerinin sebepleri arasında en fazla kültürel değerleri yansıtmaları ve LGS’de yer alan metin türleri başlığı altında yer alması olduğu görülmektedir. İkinci sırada yer alan kodlara göre kitap okuma alışkanlığı kazandırması, hayal gücü geliştirmesi ve eğlenceli olması gibi sebepler için önerdiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Öneriyorum. Çok fazla masal olduğu için her derste yeni bir masal ve destan öğreniyorlar bu yüzden de dersler eğlenceli oluyor.” (Katılımcı 2)

“Öneriyorum çünkü dersi seçtikten sonra okuma ve yazma becerilerini geliştirecekler. Hayal dünyaları gelişecek, düşünme kapasiteleri artacak.” (Katılımcı 3)

“Kesinlikle öneriyorum. Kitap okuma alışkanlığı kazandırıyor.” (Katılımcı 8)

“Öneriyorum çünkü LGS sınavı için önemli bir ders olduğunu düşünüyorum.” (Katılımcı 9)

Katılımcıların evrensel değerlere karşı farkındalık düzeylerini değerlendirmek üzere “Dersin evrensel değerlere (yardımlaşma, adalet, sevgi vb.) karşı farkındalık sahibi olmanızı sağladığını düşünüyor musunuz? Örnekler vererek açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcıların evrensel değerlere karşı farkındalıklarına ilişkin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların Evrensel Değerlere Karşı Farkındalıklarına İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Değer	Evrensel Değer	Yardımlaşma	5
		Yardımseverlik	1
		Cesaret	1
		Cömertlik	1
		Adalet	1
		Merhamet	1
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, evrensel değerlere karşı farkındalıklarına ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Değer teması altında “evrensel değer” alt temasına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “yardımlaşma”, ikinci sırada eşit frekans değerlerine sahip “yardımseverlik”, “cesaret”, “cömertlik”, “adalet” ve “merhamet” kodları yer almaktadır. Katılımcılar birinci sırada yer alan koda göre evrensel değerlerden en fazla yardımlaşmanın farkındalık sağladığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Elbette dersi aldıktan sonra farkındalık kazandım. Özellikle bunlardan biri yardımseverlik çünkü derslerde genellikle çoğu kitap kitaplarda masal ve destanlar konusunda hep yardımseverlik kavramını gördüm.” (Katılımcı 1)

“Evet çünkü yardımlaşmayla bir hayatın bile kurtulabildiğini gördüm.” (Katılımcı 2)

“Düşünüyorum çünkü mesela adalet her zaman sandığımız gibi olmuyor. Masallarda yer alan adaletle gerçek hayattaki adalet aynı olan olamayabiliyor, öğrenmiş oldum.” (Katılımcı 3)

“Yardımlaşmanın önemini gördüm.” (Katılımcı 5)

Katılımcıların olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşım düzeylerini değerlendirmek üzere “Dersin olaylara karşı farklı bakış açılarıyla (altı şapkalı düşünme tekniği) yaklaşmanızı sağladığını düşünüyor musunuz? Örnekler vererek açıklayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların farklı bakış açılarına ilişkin görüşleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Katılımcıların Farklı Bakış Açılarına İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Bakış Açısı	Altı Şapkalı Düşünme	Tarafsız	5
		İyimser	4
		Duygusal	1
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, farklı bakış açılarına ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Bakış açısı teması altında “altı şapkalı düşünme tekniği” alt temasına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “tarafsız”, ikinci sırada “iyimser” ve üçüncü sırada “duygusal” kodları yer almaktadır. Katılımcılar, birinci sırada yer alan koda göre altı şapkalı düşünme tekniği bakış açılarından en fazla tarafsızlığı seçtikleri görülmektedir. İkinci sırada yer alan koda göre iyimser bakış açısıyla yaklaşmayı ifade etmişlerdir. Yoğun olarak tarafsız olmayı seçtikleri söylenebilir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Evet, düşünüyorum çünkü bir şeye düz bir şekilde baktığımız zaman tam göremiyoruz ama yandan baktığımız zaman daha iyi şekilde görebiliyoruz. Yani ön yargıyla yaklaşmadan bakabildiğimizde farkındalığımız artıyor.” (Katılımcı 3)

“Olaylara duygusal yönden bakabiliyorum.” (Katılımcı 7)

“İyilikle yaklaşmamı sağladı.” (Katılımcı 9)

Katılımcıların iş birliği yapma becerilerine yönelik görüşlerini almak üzere “Dersin iş birliği yapma becerinizi geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların iş birliği yapma becerilerine ilişkin görüşleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Katılımcıların İş Birliği Yapma Becerilerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
İş Birliği	Grup Çalışması	Canlandırma	7
		İstasyon tekniği	2
		Akvaryum tekniği	1
Toplam			10

Katılımcıların tamamı, iş birliği yapma becerilerine ilişkin görüşlerini belirtirken olumlu yanıt vermiştir. Grup çalışması teması altında “canlandırma”, “istasyon tekniği” ve “akvaryum tekniği” alt temalarına yer verilmiştir. Yanıtlara göre birinci sırada “canlandırma”, ikinci sırada “istasyon tekniği” ve üçüncü sırada “akvaryum tekniği” kodları yer almaktadır. Katılımcıların birinci sırada yer alan koda göre iş birliğine katkı sağlayan çalışmanın en fazla canlandırma olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların yoğun olarak canlandırma yapmayı seçmeleri grup çalışmalarında yer aldıkları roller ile arkadaşlarıyla daha iyi etkileşimde buldukları söylenebilir.

Katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Evet çünkü masal canlandırma yaparken bir ekip oluyorduk. Bir takım oyunu oluyor.” (Katılımcı 2)

“Mesela akvaryum tekniğinde birlik ve beraberlik oldu.” (Katılımcı 5)

“Bence ders iş birliği yapmayı etkiliyor. Mesela istasyon tekniğinde gruplar halinde çalışıyorduk ve etkilediğini düşünüyorum.” (Katılımcı 9)

“Evet, olabilir çünkü canlandırma gibi etkinliklerde bir araya geliyoruz beraber oluyoruz bu da birlik beraberliğimizi artırıyor.” (Katılımcı 10)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin 2023 yılında müfredata eklenen bir seçmeli ders olan “Masal ve Destanlarımız” hakkındaki görüşleri alınmıştır.

Yapılan analizle, öğrencilerin derse ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların dersin içeriğini beğendikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler dersin içeriğinin motivasyon sağlamaya yönelik olduğuna dair görüşlerini bildirmişlerdir. Özkalp ve Sabuncuoğlu (1995) çalışmalarında sağlıklı bireylerin yetişmesi için motivasyonun gerekliliğinden bahsetmektedirler. Bunun için de sorumluluğun ebeveynler, eğitimci ve uzmanlarda olduğunu ifade etmektedirler. Öğrenme süreci içinde motivasyonun büyük bir öneminin olduğunu saptamışlardır. Bu bağlamda öğrencilerin motivasyon sağlanmasında dersin işlenişine katkı sağlayan öğretmen faktörünü vurguladıkları söylenebilir. Öğrencilerin derslerin eğlenceli yönünü düşündüklerinde dersleri eğlenceli buldukları saptanmıştır. Bu durumun sebebinin ders içi etkinlikler olduğunu bildirmişlerdir. Ders içi etkinlikleri beğendiklerini, en fazla beğendikleri etkinliğin canlandırma olduğunu ifade etmişlerdir. Toraman ve Ulubey (2016) yaratıcı drama yönteminin derse ilişkin tutumuna etkisini araştırdıkları çalışmalarında, yaratıcı dramanın öğrencilerin farklı derslerdeki başarılarını

olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda çalışma sonuçlarının örtüştüğü söylenebilir.

Öğrencilerin masalın tür özellikleri hakkında bilgilendiği, çalışmada ulaşılan bir diğer sonuçtur. Destan türü hakkında edinilen bilgiler incelendiğinde de benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Bu metin türleri Türkçe dersi içeriğinde yer alsa da kapsamlı olarak incelenmediğinden birbirine karıştırılabilmektedir. Bu açıdan dersin, metinlerin tür özellikleri konusunda bir farkındalık yarattığı düşünülebilir.

Katılımcı öğrenciler dersin zorunlu olması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durumun sebebinin dersin kültürel değerler barındırması ve bu konuda kendilerine farkındalık kazandırmasıdır. Ayrıca masal ve destanların tür özellikleri, LGS'de soru olarak karşılımlarına çıkabilmektedir. Katılımcılar bu soruları doğru yanıtlayarak başarılı olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin bir yandan kültürel değerleri vurgularken diğer yandan sınav kaygısı göttükleri görülmüştür. Katılımcılar dersin faydalı yönlerini vurgulayarak ilerleyen yıllarda okuyacak olan 8. sınıf öğrencilerine dersi önerme konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Bozdoğan vd. (2024) öğretmen görüşlerine göre ortaokulda seçmeli derslerin seçim ve işleyiş sürecine ilişkin yaptıkları çalışmada, öğrencilerin seçmeli ders belirleme ölçütleri arasında merkezi sınavlara yönelik olmasının bulunduğunu belirtmişlerdir. İki çalışmanın sonucunun örtüştüğü söylenebilir.

Çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç, dersin öğrencilerin evrensel değerlere karşı farkındalık sahibi olmalarının yolunu açmasıdır. Katılımcılar en fazla yardımlaşma değerinin üzerinde durmuşlardır. Karatay (2007) masallarda beklenmedik zamanlarda beklenmedik yardımları görmenin çocukların değer verme duygusunu geliştirdiğinden söz etmektedir. Masalların çocuğun üzerinde bilişsel ve duyuşsal açıdan geliştirdiğini ve eğitsel bir işleve sahip olduğunu vurgulamaktadır. Gelişli (2023) Türk destanlarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmada, destanlarda yer alan değerlerin; yardımseverlik, iyilik yapmak vatanseverlik, fedakârlık, yardımlaşmak, cesaret vb. olduğu sonucuna ulaşmıştır. Destanların evrensel değerler ile bireyin kendini tanımasına ve millî kimlik kazanmasına yardımcı olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda ders kitabında yer alan metinler sayesinde çocuğun değer verme duygusunun geliştiği söylenebilir.

Öğrenciler en fazla tarafsız bakış açısıyla olaylara objektif bakmayı öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Son olarak öğrenciler derste yapılan canlandırma etkinliği sayesinde iş birliği yapma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Çalışma sonuçları, araştırmanın odak noktası olan ders konusunda öğrencilerin olumlu görüşlere sahip olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Artun, E. (2006). *Anonim Türk halk edebiyatı nesri* (2. Baskı). İstanbul: Yay Kitabevi.
- Bingöl, M. (2022). Masalların çocuk eğitimindeki önemi. *Orta Doğu ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 2(2), 1-5.
- Bozdoğan, N., Yolcu, V., Karakaş, F., & Bulut, F. (2024). Öğretmen Görüşlerine Göre Ortaokulda Seçmeli Derslerin Seçim ve İşleyiş Süreci. *Ulusal Özgün Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 77-91.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2023). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (34. Baskı) içinde (s. 258-263). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cerrahoğlu, M. (2013) Destanların eğitimdeki işlevi/ atasözlerinin destan metinleri ile öğretilmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8(13), 633-644.
- Cohen, L. & Manion, L. & Morrison, K. (2000). *Research Methods In Education* (5th Edition). London: Routledge.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Aşık tarzı kültür geleneği ve destan türü* (1. Baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Dilek, İ. (2007). *Altay masalları* (1. Baskı) Ankara: Alp Yayınevi.
- Gelişli, Y. (2024). Türk Destanlarının Değerler Açısından İncelenmesi. *Journal of Turkic Civilization Studies*, 4(2), 65-66.
- Günay, U. (2011). *Elâzığ masalları ve Propp metodu* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Işık, N. & Karakuş, N. (2017). Erken çocukluk döneminde efsane, destan ve masal metinlerinin kullanımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(41). 118-133.
- Karakaş, M. (2023). Destancılık geleneği ve Sivas halk destancıları. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(51), 308-327.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Kayman, F., Elkatmış, V. & Avcı, M. S. (2024). Türkçe öğretmenlerinin masal ve destanlarımız dersine yönelik görüş ve uygulamaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(4), 728-745.
- MEB (2023). *Masal ve destanlarımız dersi öğretim programı (I-II) 5-8. sınıflar*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Morgan, D. L. (1997). *Focus Groups As Qualitative Research* (2nd Edition). California: Sage Publications.
- Özkalp, E. & Sabuncuoğlu, Z. (1995). *Örgütlerde davranış* (8. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (1980). *Anadolu Türk efsanelerinde taş kesilme motifi ve bu efsanelerin tip kataloğu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sepetçioğlu, M. N. (1990). *Karşılaştırmalı Türk destanları* (2. Baskı). İstanbul: Akran Yayıncılık.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research and Evaluation*, 7(1), 17.
- Toraman, Ç., & Ulubey, Ö. (2016). Yaratıcı drama yönteminin derse yönelik tutuma etkisi: bir meta analiz çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 87-115.
- Tüm, G. (2010). Atasözlerinin değişik kültür ve dilleri anlamadaki rolü. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 5(4), 663-678.

- Vural, R. & Cenkseven, F. (2005). Eğitim araştırmalarında örnek olay (vaka) çalışmaları: tanımı, türleri, aşamaları ve raporlaştırılması. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (10), 25-38.
- Vural, T. (2019). Niğde ili destan geleneğine müzikolojik bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (70), 583-599.
- Yıldız, S., & Bilişli, Y. (2021). Kültürel miras kapsamında Anadolu'nun ilk Türk destanı Seyyid Battal Gazi. *Iksad Journal*, 7(26), 109-118.